

Recenzja książki „Ekonomika zdrowia” Thomasa E. Getzena

Krzysztof Piotrowski

Rosnące koszty leczenia powodują, że wciąż poszukuje się nowych sposobów, które umożliwią jak najbardziej efektywne finansowanie systemu ochrony zdrowia. Koszty leczenia stanowią w wielu krajach największą część budżetu państwa, zaś postępujące starzenie się społeczeństw powoduje, że problem racjonalizacji wydatków na ochronę zdrowia z każdym rokiem staje się coraz bardziej palący.

Czym jest więc ekonomika zdrowia i komu jest potrzebna? Jest ona dyscypliną naukową, która powstała jako reakcja na lawinowo rosnące koszty opieki zdrowotnej, zwłaszcza w krajach wysoko rozwiniętych. Stara się ona wyjaśnić procesy ekonomiczne związane z wytwarzaniem i wymianą dóbr oraz usług medycznych. Przy jej pomocy decydenci starają się ograniczyć lub chociaż spowolnić wzrost kosztów opieki zdrowotnej. Jest więc to zagadnienie, którym powinny zainteresować się nie tylko osoby bezpośrednio zatrudnione w sektorze ochrony zdrowia, ale także politycy, którzy posiadając władzę, mają wpływ na usprawnienie systemu opieki zdrowotnej w naszym kraju. Świadczenia zdrowotne to przecież część polityki gospodarczej każdego rządu, a wydatki publiczne w naszym kraju stanowią około 60% całości wydatków na zdrowie.

Wydatki na ochronę zdrowia rosną nieproporcjonalnie szybciej w porównaniu do wzrostu dochodu narodowego. Taka sytuacja – wcześniej czy później – grozi katastrofą, jeżeli w porę nie zrozumiemy mechanizmów rządzących gwałtownym narastaniem kosztów opieki zdrowotnej i nie podejmiemy działań mających na celu ich opanowanie. Dlatego należy uznać za wielce użyteczną inicjatywę wprowadzenie na polski rynek wydawniczy książki *Ekonomika zdrowia*, której autorem jest Thomas E. Getzen. Jest to pierwszy podręcznik z ekonomiki zdrowia w Polsce. W przystępny sposób przedstawia złożoną problematykę ekonomiczną sektora zdrowotnego.

Książka ta stanowi szczególnie ciekawą propozycję dla osób zajmujących się ekonomią. Nie tylko bowiem opisuje proces wymiany pieniądza na świadczenie zdrowotne, zwraca uwagę na konieczność brania pod uwagę korzyści i kosztów związanych z poszczególnymi działaniami w zakresie zdrowia i kładzie nacisk na konieczność właściwej alokacji zasobów, ale również odnosi się do takich zjawisk

jak asymetria informacji, niepewność, sądy wartościujące czy przenikanie wymiaru moralnego z wymiarem ekonomicznym.

Podręcznik można podzielić na dwie części. Pierwsza przedstawia problematykę ekonomiki zdrowia z perspektywy mikroekonomicznej. Opisuje organizację systemu opieki zdrowotnej w ujęciu przepływu środków. Nie bez znaczenia jest podtytuł podręcznika w języku angielskim: *Fundamentals and Flow of Fund.* Autor pragnie podkreślić w swoim opracowaniu, iż dla zrozumienia reguł kierujących ekonomiką zdrowia niezbędne jest zrozumienie przepływu pieniędzy w całym systemie opieki zdrowotnej. Wyjaśnia zasady działania, mechanizmy finansowania i motywy, które kierują zachowaniem poszczególnych podmiotów działających w sektorze zdrowia: pacjentów, dostawców usług, rządu, płatników i ubezpieczycieli. Oferuje możliwość zbadania okrężnego przepływu środków pieniężnych w obrębie systemu opieki zdrowotnej. Kieruje także naszą uwagę na rosnące – wraz z powiększaniem się liczby osób starszych – znaczenie opieki długoterminowej.

W obrębie części mikroekonomicznej książki na szczególną uwagę zasługuje fragment, który porusza zagadnienia z zakresu farmakoekonomiki – dyscypliny będącej częścią ekonomiki zdrowia. Autor wskazuje, jak przeprowadzać analizę kosztów i korzyści przy ocenie poszczególnych programów zdrowotnych. Odnosi się do relacji między leczeniem a kosztem leczenia. Znajomość tych zagadnień pozwala nie tylko ocenić efektywność określonych terapii i procedur medycznych w wymiarze finansowym, ale także umożliwia ich bezpośrednie porównanie ze sobą. Wiedza ta daje do ręki decydentów zajmujących się ochroną zdrowia niezbędne narzędzia do prowadzenia odpowiedzialnej i efektywnej polityki zdrowotnej.

W drugiej części podręcznika autor stara się spojrzeć z szerszej perspektywy na wzajemne relacje zachodzące między poszczególnymi podmiotami systemu – prezentuje zagadnienia ekonomiki zdrowia w ujęciu makroekonomicznym. Określa czynniki wpływające na całkowite wydatki na ochronę zdrowia. Zajmuje się z jednej strony aspektem ekonomicznym zdrowia – wydatkami, zatrudnieniem, cenami w systemie opieki zdrowotnej – z drugiej strony opisuje związek, jaki występuje między stanem zdrowia danej populacji a zjawiskami ekonomicznymi. Porównuje również wydatki na opiekę zdrowotną w różnych państwach i prezentuje przykłady systemów opieki zdrowotnej z kilku krajów. Stara się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób połączyć regulacje państwa z konkurencją rynkową, aby zapewnić możliwie najefektywniejszą alokację zasobów. Szczególną rolę przypisuje państwu, które reguluje rynek świadczeń zdrowotnych i zajmuje się redystrybucją środków. Stąd też omawianą książkę można szczególnie polecić urzędnikom działającym w szeroko rozumianej opiece zdrowotnej, jak i politykom, którzy wpływają na zasady funkcjonowania państwa.

Dużą zaletą podręcznika jest jego przejrzysta struktura, znacznie ułatwiająca przyswojenie zawartych w nim treści. Rozdziały zaczynają się od pytań stawianych przez autora, na które czytelnik może poszukiwać odpowiedzi wewnątrz rozdziału podzielonego na kilka podrozdziałów. Na końcu poszczególnych rozdziałów znajdują się: spis lektur sugerowanych osobom chcącym pogłębić swoją wiedzę z omawianego tematu, przydatne podsumowanie, zadania do rozwiązania i przypisy odnoszące się do pozycji książkowych, na których opierał się au-

tor, przygotowując dany rozdział. Podręcznik zakończony jest słownikiem. Sam tekst książki jest bogato przeplatany wykresami i tabelami, które umożliwiają lepszą orientację w omawianym temacie i ułatwiają szybsze przyswojenie poruszanych zagadnień.

Podręcznik jest godny polecenia również osobom, które niekoniecznie dysponują gruntowną wiedzą z zakresu metod ilościowych. Autorowi udało się bowiem przedstawić złożoną treść zagadnień ekonomiki zdrowia w przystępny i ciekawy sposób, unikając posługiwania się skomplikowanymi analizami ekonometrycznymi.

Podtytuł wydania polskiego książki brzmi: *Teoria i praktyka*. Rzeczywiście, recenzowana pozycja z powodzeniem łączy teorie ekonomiczne z ich praktycznym zastosowaniem. Autor wspiera stawiane przez siebie tezy przykładami opartymi na precyzyjnych danych liczbowych. Nie tylko wskazuje na potrzebę właściwej kontroli dystrybucji zasobów i tego, jak powinien być zorganizowany i jak powinien funkcjonować system opieki zdrowotnej, ale także opisuje konkretne rozwiązania funkcjonujące w kilku krajach. Nie da się jednak ukryć, iż podręcznik w przeważającej mierze odnosi się do realiów amerykańskich.

Dla wielu osób posługiwanie się przez autora przede wszystkim przykładami amerykańskimi z bardzo niewielkim odniesieniem się do innych krajów może być poważną wadą podręcznika. Po co wyczerpujące informacje o lekarzach, szpitalach, rynku ubezpieczeń zdrowotnych czy regulacjach prawnych w Stanach Zjednoczonych? Przecież w kraju tym o wiele wyższe wydatki na ochronę zdrowia raczej nie spowodowały znaczącej poprawy stanu zdrowia jego obywateli. Po co więc poznawać szczegółowo amerykański system opieki zdrowotnej? Tak, w istocie, system opieki zdrowotnej w Stanach Zjednoczonych na pewno nie jest systemem idealnym. Ale właśnie dlatego warto jest się uczyć na błędach innych, unikać tego, co okazało się być szkodliwe i stosować to, co okazało się być efektywne. Dzięki tej wiedzy łatwiej będzie zrozumieć przyczyny trudności, z którymi boryka się dzisiejszy system opieki zdrowotnej w naszym kraju. Poza tym perspektywa amerykańska bynajmniej nie jest aż tak bardzo oddalona od polskiej problematyki, zaś przykłady rozwiązań zastosowanych w Stanach Zjednoczonych dają nam możliwość zrozumienia reguł rządzących ekonomiką zdrowia jako dyscypliną naukową.

Analiza przepływu pieniędzy pomaga rozwiązać lub chociaż wyjaśnić i zrozumieć wiele problemów. Dokonując jednak tej analizy, autor nie unika sądów wartościujących. Wskazuje na wartości jako czynniki, które wyznaczają podstawowe zasady funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej. Dlatego bardzo cenną cechą omawianej książki jest szersze spojrzenie na sektor ochrony zdrowia – nie jedynie z pozycji ekonomisty. Thomas. E. Getzen prezentuje system wielopłaszczyznowo: nie tylko w wymiarze ekonomicznym i organizacyjnym, ale również etycznym.

Wydatki na opiekę zdrowotną zależą w dużej mierze od dochodu narodowego na mieszkańca. Jednak bardziej niż niski dochód na zły stan zdrowia w wielu krajach wpływa nieefektywna organizacja, niewłaściwa alokacja środków czy niestabilność polityczna. Dlatego uważam, że książkę tę należy polecić każdej osobie, która swoimi działaniami może wpłynąć na usprawnienie funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej w naszym państwie. Ten system decyduje orzecież o zdrowiu całego społeczeństwa, a więc o przyszłości naszego kraju.